

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่โรงเรียนจัดดำเนินการในปีการศึกษา 2534 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการพัฒนากรอบการวิจัยในขั้นแรก แล้วจึงเป็นขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย พอสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนากรอบการวิจัย เริ่มจากการศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรม ควรส่งเสริมปลูกฝังให้แก่บุคคลทั่ว ๆ ไปจากแหล่งต่าง ๆ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม พิจารณาครั้งที่ 1 ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรมมาปรับตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาครั้งที่ 2 เพื่อยืนยันความคิดเป็น แล้วจึงนำมาสรุปเป็นกรอบการวิจัย

2. การดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ จากการวิเคราะห์เอกสารและสอบถามจากผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

การวิเคราะห์เอกสารมีขั้นตอนในการดำเนินการโดยหลังจากได้กรอบการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 แล้ว นำกรอบการวิจัยนั้นมาสร้างเป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร พร้อมทั้งให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ พิจารณาวิจารณ์ เสนอแนะ แล้วจึงนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์เอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนพร้อมทั้งสรุปผลการวิเคราะห์

ส่วนประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมนั้น รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมมีขั้นตอนดำเนินการโดยหลังจากได้กรอบการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ภายใต้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบพิจารณา วิเคราะห์ เสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไขให้ได้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วจึงนำแบบสอบถามส่งเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดแล้ววิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามตัวอย่าง จำนวน 379 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบวิธีสุ่มตามกลุ่ม (Cluster Sampling) ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 379 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรม ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งในแบบวิเคราะห์จะบอกถึงเนื้อหาหรือรายการที่ปรากฏแล้วมีช่องสำหรับใส่ความถี่เกี่ยวกับรายการนั้น ๆ ตรงกับคุณลักษณะทางจริยธรรมข้อใด

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม แบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมนักเรียน และตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามที่กำหนดให้ตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมโดยจำแนกดังนี้

ก. ในส่วนของการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยตัวเองโดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้น

ข. ในส่วนของแบบสอบถามรวบรวมโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์แล้วกำหนดวันให้ส่งกลับคืน ในการนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 379 ฉบับ รับคืน 309 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.52

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. การวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ในส่วนที่ถามเกี่ยวกับสถานภาพวิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนที่ถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน และคุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและสภาพผู้ตอบแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ถ้าจำแนกตามพื้นที่ที่ตั้งอยู่ พบว่า ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินของโรงเรียนเอง และตั้งอยู่ใกล้บริเวณวัดหรือสุเหร่า

1.2 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหาร มีวุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติราชการมากกว่า 15 ปี เกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม ซึ่งอยู่ในช่วงพุทธศักราช 2534-2535 มีระยะเวลาอบรมหรือสัมมนา 1-3 วัน และหน่วยงานที่จัดคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพการจัดกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร โรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างได้จัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรอันประกอบด้วยกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวภาษา ผู้บำเพ็ญประโยชน์ พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยครู อาจารย์ผู้รับผิดชอบ เป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจัดกิจกรรมทุก ๆ สัปดาห์ (อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง) โดยมีการจัดกิจกรรมทั้งภาคต้นและภาคปลาย เงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมได้มาจากเงินค่าสมาชิกกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ไม่พร้อม แต่ทางโรงเรียนต้องจัดหา และขอยืมจากแหล่งอื่น ๆ ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น โรงเรียนจะเป็นผู้กำหนดให้นักเรียน เข้าร่วมและนักเรียนสมัครใจ เข้าร่วมตามความสนใจ และมีวิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้การบันทึกจากการสังเกต

2.2 สภาพการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ผลสรุปได้ดังนี้

2.2.1 สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนที่กำหนดในแผนการปฏิบัติการ พบว่า กิจกรรมนักเรียนที่กำหนดในแผนปฏิบัติการปีการศึกษา 2534 นั้น ประกอบด้วยกิจกรรมแม่ไม้มวยไทย อาหารกลางวัน สหกรณ์ ส่งเสริมวินัยนักเรียน ดนตรีไทย และกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมโดยผู้ดำเนินการจัดคือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบร่วมกับนักเรียนวางแผนและจัดกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมทุกวันในทั้งภาคต้น และภาคปลาย งบประมาณที่ใช้ได้มาจากการบริจาค วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ โรงเรียนมีพร้อมทุกอย่างและสะดวกในการใช้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยโรงเรียนเป็นผู้กำหนด และมีวิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยใช้บันทึกจากการสังเกต

2.2.2 สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแนะนำเพิ่มเติม พบว่า ส่วนใหญ่อาจารย์ผู้รับผิดชอบร่วมกับนักเรียนวางแผนและจัดกิจกรรมมีช่วงเวลาการจัดทั้งภาคต้นและภาคปลาย มีการจัดทุกวัน ได้งบประมาณในการจัดมาจากเงินบำรุงการศึกษาวัสดุอุปกรณ์มีพร้อม ทุกอย่างและสะดวกในการใช้ การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนโดยกำหนดให้นักเรียน เข้าร่วม มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้การบันทึกจากการสังเกต

2.3 สภาพการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดนอกเหนือจากกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรและกิจกรรม เสริมหลักสูตร กิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัด มีกิจกรรมการไหว้ครูและกิจกรรมวันเด็ก พบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบเป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมเอง จะจัดกิจกรรมใน

ภาคต้นและภาคปลาย ทุกปีการศึกษา มีงบประมาณในการจัดมาจาก เงินบริจาคและเงินบำรุงการศึกษา ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมและสะดวกในการใช้ทุกอย่าง โรงเรียนเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยการบันทึกจากการสังเกต

๓. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมนักเรียน

๓.1 การวิเคราะห์เนื้อหาที่บอกถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในคู่มือการจัดกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ พบว่า กิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรปรากฏเนื้อหาที่บ่งถึงลักษณะทางจริยธรรมได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และความเสียสละ

๓.2 ผลการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการถามผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียน พอสรุปได้ดังนี้

๓.2.1 ผลการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เป็นกิจกรรมกำหนดในหลักสูตร พบว่า กิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรผู้รับผิดชอบในการจัดตอบว่า ก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัย การรู้จักสามัคคี และความรับผิดชอบ

๓.2.2 ผลการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

๓.2.2.1 ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการรู้จักสามัคคี

๓.2.2.2 ผลการจัดกิจกรรมที่กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แนะนำเพิ่มเติม พบว่า ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความเสียสละและความมีระเบียบวินัย

๓.3 ผลการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดนอกเหนือจากกิจกรรมที่หลักสูตรกำหนดหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ก่อให้เกิดความกตัญญูกตเวทีก การรู้จักสามัคคี และความเสียสละ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยมีผลการวิจัยที่น่าจะนำมาอภิปรายตามประเด็นดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นผู้บริหารของโรงเรียน มีอายุระหว่าง 41-45 ปี ปฏิบัติราชการมาไม่น้อยกว่า 15 ปี มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ซึ่งเคยเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นส่วนใหญ่ และช่วงเวลาในการอบรมอยู่ในปีพุทธศักราช 2534-2535 มีระยะเวลาในการอบรม 1-3 วัน และหน่วยงานที่จัดอบรมสัมมนา คือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จากข้อค้นพบที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จะเป็นการชี้ให้เห็นว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียนเหล่านี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานเป็นเวลายาวนานหลายปี จึงเป็นการสมควรและถูกต้องที่ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียนควรจะเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เนื่องจากว่าผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนั้น น่าจะเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งในด้านหลักการและทฤษฎีจิตวิทยาต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ควบคู่กับการจัดกิจกรรม อันจะส่งผลให้เกิดส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรมแก่เด็กได้ นอกจากรอบรู้ในด้านหลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาแล้ว น่าจะเป็นผู้รู้ถึงหลักการและนโยบายของการจัดกิจกรรมนักเรียน อันที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ นอกจากนี้ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม กล่าวถึงการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งนั้น เกิดจากการสังเกตตัวแบบซึ่งตัวแบบแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ตัวแบบจริง ซึ่งเป็นตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงตัวแบบสัญลักษณ์ได้แก่ตัวแบบในโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์ และตัวแบบประเภทสุดท้ายคือ จากคำบอกเล่าหรือสารบันทึก (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525) ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ครูคงจะเป็นผู้มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานมาก เพราะจะเป็นตัวอย่างหรือตัวแบบที่ดีให้แก่เด็กได้ และเนื่องจากในวัยประถมศึกษาเป็นช่วงที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg) พบว่า เด็กวัยนี้มีการพัฒนาเชิงจริยธรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเชื่อฟังผู้ใหญ่ ซึ่งมีอำนาจทางกายสูงกว่า เพราะกลัวการถูกลงโทษ (กรีติ ศรีวิเชียร, 2524) จึงสมควรที่ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักเรียนจะมีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานยาวนาน

ช่วงเวลาและความถี่ในการจัดกิจกรรม พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมตามที่มีข้อกำหนดในหลักสูตรในกรณีที่เป็นกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมตามโครงการที่ได้วางแผนไว้ ถ้าจะมองลักษณะส่วนใหญ่จะมีการจัดอยู่ตลอดปีการศึกษา ทั้งภาคต้นและภาคปลาย ส่วนความถี่ในการจัดนั้นก็ เป็นไปตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดให้

งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมได้มาจากเงินบำรุงการศึกษาหรือเป็นเงินงบประมาณ
ราชการที่กำหนดให้โรงเรียนเลือกใช้ในการใช้จ่ายในด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งเป็น
การถูกต้องตรงกับที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ จัดให้เปล่า ผู้ที่อยู่ในพระราชบัญญัติการประถมศึกษา

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่มีพร้อมและสะดวกต่อการนำไปใช้
ตรงกับผลของการวิจัยของ นิตยา เปลื้องนุช (2519) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมของนักเรียน
โรงเรียนจัดได้ดี เพราะผู้บริหารสนับสนุนตลอดเวลาและมีความพร้อมในเรื่องเวลา สถานที่ อุปกรณ์
การเงิน และบุคลากรเป็นต้น แต่ข้อค้นพบนี้ขัดแย้งกับ วสันต์ พรหมบุญ (2522) ที่พบว่า ปัญหาที่เกิด
จากการจัดกิจกรรมหลักสูตรนั้น อุปกรณ์ไม่เพียงพอที่ขัดแย้งกันนั้นอาจเป็นเพราะว่า วสันต์ พรหมบุญ
ศึกษาในลักษณะโปรแกรมการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
เป็นการศึกษาในระดับผู้บริหาร อาจมีความเห็นขัดแย้งกันกับในกรณีผู้ดำเนินการจัดการด้วยตนเอง
ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระดับล่าง และเป็นผู้ปฏิบัติ

การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมนั้นจะเป็นลักษณะโรงเรียนเป็นผู้
กำหนดให้นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วม ถ้าเป็นกิจกรรมในหลักสูตรก็จะกำหนดให้ในลักษณะให้เลือก หรือ
ถ้าเป็นกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ หรือ กิจกรรมแนะนำเพิ่มเติมอื่น ๆ ก็เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้า
ร่วมตามความสมัครใจ แต่ถ้าจะกล่าวตามลักษณะข้อเท็จจริง จะพบว่าโรงเรียนในระดับประถมศึกษา
นั้นโรงเรียนจะกำหนดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า
นักเรียนยังอยู่ในวัยเด็กซึ่งมีอายุระหว่าง 6-12 ปี ยังอาจจะต้องใช้ผู้แนะนำให้คำแนะนำเพื่อการ
ตัดสินใจ

การประเมินผลการจัดกิจกรรม ถ้าพิจารณาเฉพาะภาพส่วนรวม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่
มีการประเมินผลโดยการบันทึกจากการสังเกต อาจเป็นไปได้ว่าที่มีการประเมินผลในรูปแบบนี้เป็น
ส่วนใหญ่ เพราะว่าเป็นการประเมินผลที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย และสามารถกระทำได้ตลอดเวลา
ซึ่งเป็นการสะดวกต่อผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม หรือผู้รับผิดชอบ แต่ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดแยกใน
แต่ละกิจกรรมจะพบว่า แต่ละกิจกรรมก็มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม แยกไปตามลักษณะเฉพาะ
ของรายกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งเป็นการเหมาะสมถูกต้องที่การวัด และการประเมินผลนั้นไม่ควรจะใช้วิธี
เดียวในการประเมินผล เพราะอาจทำให้ไม่ตรงกับความเป็นจริง ควรจะหาวิธีการแนวทางหลาย ๆ
อย่างร่วมกัน

2. เกี่ยวกับการวิเคราะห์เอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า คู่มือการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรม ในหลักสูตรนั้นปรากฏคุณลักษณะทางจริยธรรมครบทุกประการ ส่วนใหญ่ที่ปรากฏคือ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และมีความเสียสละก็จะเห็นได้ว่า เนื้อหาสาระของเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เป็นกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร ล้วนแล้วแต่ส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ดีให้แก่ผู้เรียนทั้งสิ้น การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรกลุ่มนี้จะเป็นการปฏิบัติฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา มากกว่าการเรียนรู้อรรถมาที่มุ่งเฉพาะทฤษฎีเท่านั้น ดังนั้นการจัดเนื้อหา จึงมุ่งเน้นสร้างคุณลักษณะที่ดีอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน จึงปรากฏเนื้อหาที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งนับได้ว่า เหมาะสมกับ เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างยิ่ง

3. กิจกรรมนักเรียนที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งมีกิจกรรมกำหนดในหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดนั้นพบว่า ก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรมครบทุกประการ จะมีในกิจกรรมใด เป็นส่วนใหญ่ หรือส่วนน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละกิจกรรมและจุดมุ่งหมายของแต่ละกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ คุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและความเสียสละ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรมวิชาการ, 2533) รวมทั้งตรงกับลักษณะคุณธรรมที่กำหนดไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งมี 13 คุณลักษณะอันเป็นคุณลักษณะที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย (กรมวิชาการ, 2533)

คุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมในหลักสูตรนั้น เกิดความรับผิดชอบต่อความมีระเบียบวินัย และการรู้จักสามัคคี เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อค้นพบในการวิเคราะห์เอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร ซึ่งมีความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และความเสียสละ พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมที่หลักสูตรกำหนดสองคล้องและตรงกันกับ เนื้อหาที่ปรากฏในคู่มือการจัดกิจกรรมที่หลักสูตรกำหนด จึงนับได้ว่าคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนมีความสอดคล้องและก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรมที่หลักสูตรกำหนดได้

เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนปฏิบัติการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นที่แนะนำเพิ่มเติมนั้น พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อความมีระเบียบวินัย เสียสละ และการ

รู้จักสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะบางส่วนของค่านิยมทั้งสิ้น 5 ประการ ซึ่งค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการนี้ คือ เป็นกรอบสำคัญในการรณรงค์พัฒนาทั้งสิ้น 5 ประการ ซึ่งค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการนี้ คือ เป็นกรอบสำคัญในการรณรงค์พัฒนาคุณธรรมในลักษณะทั่ว ๆ ไป สำหรับคนทุกกลุ่มเป้าหมายด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)

ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมอัน เป็นผลจากการจัดกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากกิจกรรมที่กำหนด ในหลักสูตรหรือกิจกรรม เสริมหลักสูตรแล้วนั้น โรงเรียนได้จัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ กิจกรรมวันไหว้ครู และวันเด็ก ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมตอบ เป็นส่วนใหญ่ว่ากิจกรรม เหล่านี้ก่อให้เกิดความกตัญญูต เวที การรู้จักสามัคคี และความ เสียสละ เป็นไปได้ว่าในสังคมทุกยุคทุกสมัยการรู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ เป็นผู้ที่มีน้ำใจอุทิศส่สงอนมาตลอด ดังนั้นจากสภาพดังกล่าว จึงมีการปลูกฝังให้เกิดความกตัญญูต เวที และ เป็นผู้ที่มีการรู้จักสามัคคี ความ เสียสละอยู่ในทุกสังคม

อย่างไรก็ตามแม้ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมตัวอื่น ๆ นั้นไม่ใช่ว่า คุณลักษณะทางจริยธรรม เหล่านั้นไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดให้เด็กนักเรียนในวัยประถมศึกษาอาจเป็น เพราะว่าคุณลักษณะทางจริยธรรมบางตัวอาจจะไม่ได้บ่งไว้อย่างชัดเจนในคู่มือการจัดการกิจกรรม หรือ เป็นเพียงส่วนน้อยในแบบสอบถาม ไม่ได้หมายความว่าคุณลักษณะทางจริยธรรม เหล่านั้นไม่ควรส่งเสริม บางที่คุณลักษณะจริยธรรมบางประการ ก็ยังไม่เน้นหนักหรือสอดคล้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมของนักเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน

1. ผู้ที่ได้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของนักเรียน ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะ ทางจริยธรรมในแต่ละกิจกรรม เพื่อที่จะปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมนั้น ๆ อย่างเร่งด่วนใน ปัจจุบัน อันจะเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี มีศีลธรรมตั้งแต่ในวัยเด็ก ซึ่งยังเป็นวัยที่สามารถ เรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะการพิจารณาในแต่ละกิจกรรมนักเรียนที่ วิเคราะห์ในการวิจัยนี้ นำไปจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งให้ได้ผลในการปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. การปลูกฝังส่งเสริมในเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องร่วมมือกันทุก ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ด้วยการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น กิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งที่สามารถสอดแทรกเรื่อง เกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรมได้มาก

ข. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของคุณลักษณะทางจริยธรรมที่จะบังเกิดขึ้น
2. ควรมีการศึกษาให้ละเอียดเกี่ยวกับว่าแนวทางในการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย